

ดอกบัว : คติความเชื่อ สัญลักษณ์ ความหมาย
ในอารยธรรมตะวันตกและอารยธรรมตะวันออก
LOTUS : THE CONCEPTS, BELIEFS, SYMBOLS, MEANING
IN WESTERN AND EASTERN CIVILIZATIONS

รุจาภา ประวงษ์

RUJAPHA PRAWONG

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

จังหวัดนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

Received: February 26, 2022

Revised: February 3, 2023

Accepted: March 1, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคติความเชื่อ สัญลักษณ์ ความหมายของดอกบัวในอารยธรรมตะวันตกและอารยธรรมตะวันออก เป็นบทความเชิงเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า ดอกบัวจัดเป็นดอกไม้ชนิดหนึ่งที่สำคัญที่ได้ถูกนำมาสร้างสรรค์จากคติความเชื่อเป็นภาพสัญลักษณ์ที่แสดงออกและมีความหมายปรากฏในอารยธรรมเก่าแก่หลายแห่งของโลกทั้งอารยธรรมตะวันตกและอารยธรรมตะวันออก ดังนี้คือ อารยธรรมอียิปต์ ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของพระอาทิตย์ ความคิดสร้างสรรค์การเกิดใหม่ วิญญาณของชีวิต พิธีกรรมที่เกี่ยวกับความตาย มีการใช้ดอกบัวเพื่อการรักษาและใช้ผสมเครื่องดื่มในงานเฉลิมฉลองและได้ถูกนำมาสร้างสรรค์ในงานศิลปะทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม อารยธรรมกรีกมีที่มาของชื่อดอกบัวสายที่มาจากชื่อของนางไม้ที่สิงสถิตอยู่ตามแม่น้ำอารยธรรมอินเดีย ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แทนคติความเชื่อสัญลักษณ์ของเทพเจ้าในศาสนาฮินดู สัญลักษณ์การโอบอุ้มแผ่นดินดูแลโลก พระอาทิตย์ การกำเนิดของเทพเจ้าและพืชพันธุ์ การสร้างสรรค์ ความอุดมสมบูรณ์ ความงามของสตรีเพศ ศาสนาพุทธมหายาน ดอกบัวหมายถึงความบริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ในศาสนาพุทธเถรวาทดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แห่งการรู้แจ้งและจิตวิญญานภายใน สัญลักษณ์แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ความงามและความบริสุทธิ์

คำสำคัญ: ดอกบัว คติความเชื่อ สัญลักษณ์

ABSTRACT

This article aims to study the Concept and beliefs, symbols, and meanings of lotus in western and eastern civilizations and is a documentary article. The results showed that the lotus is an important flower that has been created concept and beliefs as a symbolic image in many ancient civilizations of the world, including Western and Eastern civilizations such as Egypt. The lotus symbolizes the sun, creative rebirth, cycle of life, and death rituals. The lotus flower was used for healing and in beverages in celebrations and was used in art in architecture, sculpture, and painting. The origin of the lotus flower in Greek civilization comes from the name of the nymph that resided along the river. In Indian civilization, the lotus is a symbolic representation of the Hindu gods. which symbolizes the care of the earth, the sun, the birth of gods and plants, creativity, abundance, and female beauty. In Mahayana Buddhism, lotus means purity without blemishes. In Theravada Buddhism, the lotus symbolizes enlightenment and inner spirituality. which symbolizes the Lord Buddha, the Dharma, the Sangha, the beauty, and purity

Keywords: Lotus, Concepts and Beliefs, Symbols

บทนำ

ดอกบัวจัดได้ว่าเป็นดอกไม้แห่งสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาของไทยและประเทศที่นับถือพุทธศาสนา ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แทนระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล (วิ.ม. 4/9/14) ซึ่งสืบเนื่องมาจากลักษณะทางกายภาพของดอกบัวที่เกิดในโคลนตมแต่เมื่อดอกบัวโผล่พ้นน้ำก็สามารถเจริญเติบโต แตกหน่อเป็นดอกไม้ที่บริสุทธิ์สะอาดได้ในสังคมไทยดอกบัวมีความเกี่ยวพันและใกล้ชิดกับสังคมไทยเพราะเป็นดอกไม้ที่คนไทยนิยมใช้บูชาพระ ใช้ในพิธีมงคล มีการนำชื่อดอกบัวมาตั้งเป็นชื่อหญิงสาวในวรรณคดีไทยที่ปรากฏอยู่บ่อยครั้ง เช่น นางปทุมเกสรในบทละคร พระอภัยมณี นางบัวคลีในเสภาขุนช้างขุนแผน นางปทุมมาดีในนิทานเวตาล ส่วนในชีวิตประจำวันมีการตั้งชื่อตามชื่อของดอกบัวและลักษณะของดอกบัว เช่น สายบัว บัวแก้ว บัวผัน บุนนทริก บงกช ปทุม นิลุบล จงกลหรือจงกลนี อรพินท์ บุษกร โกเมธ สาโรช หรือนำชื่อดอกบัวมาตั้งเป็นชื่อจังหวัด เช่น จังหวัดอุบลราชธานี ปทุมธานี หนองบัวลำภู ชื่อวัดที่มีดอกบัวหรือบัวเป็นคำประกอบ อาทิเช่น วัดปทุมวนาราม วัดรางบัว วัดบึงบัว วัดบัวทอง วัดบัวขวัญ วัดสระบัว วัดบัวสุวรรณประดิษฐ์ บัวยังเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนไทย อื่น ๆ อีกมากมายเช่น สำนวนไทยเช่น “บัวไม่ใ้ห้ข้า น้ำไม่ใ้ห้ขุน” “บัวใ้หาน้ำ” “ข้างตายทั้งตัว เอาใ้บัวมาปิด” ความเชื่อเรื่องความฝัน เช่น ถ้าผู้ใดฝันเห็นดอกบัวจะมีสถาบรรดาศักดิ์จะเป็นผู้นำเกียรติยศมาสู่วงศ์ตระกูล หรือหากหญิงมีครรภ์ฝันดอกบัวจะได้บุตรชาย หากสตรีใดยังไม่ใ้แต่งงานฝันเห็นดอกบัวจะได้พบคู่ครองใ้ไม่ช้า บัวในตำราพิชัยสงครามเป็นใ้หนึ่ง การจัดทัพเพื่อชัยชนะจะมีการจัดทัพเป็นรูปทรงดอกบัว บัวกับชื่อโรค ได้แก่ ฝัดอกบัว (สมบัติ พลายน้อย, 2561, น. 247-248) บัวกับงานทางศิลปกรรม การประดับลวดลาย องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของวิหาร เจดีย์ เช่น บัวคว่ำ บัวหงาย บัวกลุ่ม บัวเชิง บัวลา บัวปากระฆัง เป็นต้น งานประติมากรรมฐานรองประดับพระพุทธรูป

ดอกบัวนอกจากจะเป็นดอกไม้ที่สำคัญของสังคมไทยแล้วดอกบัวยังมีความสำคัญต่ออารยธรรมโลกอีกด้วย จากหลักฐานพบว่าบัวเป็นพืชที่มีการกระจายพันธุ์อยู่ตามแหล่งน้ำเขตร้อนและเขตอบอุ่นทั่วโลกแทบทุกทวีป ตั้งแต่ทวีปเอเชีย อเมริกาเหนือและใต้ ออสเตรเลีย แอฟริกา รวมไปถึงประเทศที่อยู่ตามหมู่เกาะต่างๆ เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลี มีหลักฐานการค้นพบซากฟอสซิลบัวหลวงที่เก่าแก่ที่สุดที่ค้นพบในทวีปอเมริกาและยุโรปสันนิษฐานว่าน่าจะบัวเกิดขึ้นมาตั้งแต่ราว 70-135 ล้านปีก่อน โดยมีหลักฐานการค้นพบเมล็ดดอกบัวหลวงในหลายพื้นที่เช่น แมนจูเลียในประเทศจีน รวมถึงประเทศญี่ปุ่น (วีระประวัติ ตรีสุวรรณ และภวพล ศุภนันท์นานนท์, 2561, น. 9-13) ทั้งนี้ในหลายประเทศ หลายชนชาติทั้งในแอฟริกาและเอเชียต่างมีตำนาน ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับดอกบัวทั้งนำมาเพื่อใช้บูชาเทพเจ้า เป็นเครื่องหมายแสดงสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความมงคลและความตาย วัฏจักรชีวิต แสงสว่าง ความงาม ฯลฯ ดอกบัวถือเป็นดอกไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ในการสักการะในอารยธรรมอียิปต์ เป็นดอกไม้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ความเชื่อ เทพเจ้าของศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธมหายานและศาสนาพุทธเถรวาท นอกจากนี้ดอกบัวจัดเป็นดอกไม้ที่นำมาสร้างสรรค์ในงานศิลปกรรมในอารยธรรมต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีความต้องการที่จะศึกษาเรื่องของดอกบัวในคติความเชื่อ สัญลักษณ์ ความหมายในแง่มุมของอารยธรรมอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากอารยธรรมไทยที่คนส่วนใหญ่ได้รู้จักกันเป็นอย่างดีอยู่แล้วดังนั้นก็ทำให้เกิดงานศึกษาเรื่องดอกบัวในครั้งนี้เกิดขึ้นและประกอบกับผู้วิจัยได้มีหน้าที่ทำงานในคณะกรรมการบริการวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้รับมอบหมายให้เข้าไปทำงานบริการบ้านโป่งสูง ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา โดยตัวผู้ศึกษาได้เข้าไปช่วยเหลือทางด้านวิชาการให้กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของแหล่งเรียนรู้บ้านโป่งสูง คือ นาบัว จึงทำให้เกิดความสนใจในการศึกษาและค้นคว้าเรื่องดอกบัว : คติความเชื่อสัญลักษณ์ ความหมายในอารยธรรมตะวันตกและอารยธรรมตะวันออกในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา คติ ความเชื่อ สัญลักษณ์ ความหมายของดอกบัวในอารยธรรมตะวันตกและอารยธรรมตะวันออก

ขอบเขตของเรื่อง

บทความวิชาการนี้มีขอบเขตในการศึกษาเรื่องคติ ความเชื่อ สัญลักษณ์ ความหมายของดอกบัวในอารยธรรมตะวันตกและอารยธรรมตะวันออก ได้แก่ อารยธรรมอียิปต์ อารยธรรมกรีก อารยธรรมอินเดีย ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธมหายาน ศาสนาพุทธเถรวาท

ความหมายของดอกบัว

ดอกบัว ตามความหมายของพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 เป็นชื่อไม้มีหลายชนิด (พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554, ออนไลน์) “บัว” มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Nelumbo* อยู่ในวงศ์ *Nelumbonaceae* เป็นพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งที่มีชื่อได้ว่าเป็นราชินีแห่งไม้น้ำ มีเหง้าหรือหัวอยู่ในโคลนตม แตกใบและแตกดอกเป็นสายออกมาจากเหง้า มีสายบัว ใบและดอกบางชนิดลอยน้ำ ใบเป็นใบเดี่ยวเจริญขึ้นจากลำต้นโดยมีก้านใบส่งขึ้นมาเจริญเติบโตอยู่ที่ใต้น้ำขึ้นเสมอน้ำและเหนือน้ำ รูปร่างของใบบัวมีหลากหลายแบบ ดอกบัวมีหลากหลายชื่ออาจแบ่งออกได้เป็น 2 พวก (ขวลิต ดาบแก้ว, 2542, น. 159-160) ได้แก่

1. บัวหลวง (Lotus) เป็นบัวในสกุล Nelumbo มีชื่อทั่วไปว่า ปทุมชาติ หรือ บัวหลวง มีลักษณะใบกลมหนา สีเขียว ก้านมีหนาม ก้านใบและก้านดอกอยู่สูงเหนือน้ำ ดอกเป็นรูปหัวใจ ปลายดอกแหลม กลีบดอกซ้อนกันจะเบาะออกเวลาบาน มีกลิ่นหอม เป็นบัวที่มีดอกใหญ่นิยมนำมาไหว้พระและใช้ในพิธีทางศาสนาพุทธ เहांหรือที่มักเรียกกันว่ารากบัวและไหลบัวรวมทั้งเมล็ดสามารถนำมาเป็นอาหารได้มี 4 พันธุ์ คือ 1. บัวหลวงพันธุ์ดอกสีชมพู (บัวแหลมชมพู) มีชื่อว่า ปทุม ปัทมา โภกระนต์หรือโภกนุต ดอกขนาดใหญ่ ดอกตูมเป็นรูปไข่ ดอกแหลมสีชมพู กลีบดอกไม่ซ้อน 2. บัวหลวงพันธุ์ดอกสีขาว (บัวแหลมขาว) มีชื่อว่า บุนทริกหรือปุลนทริก ดอกขนาดใหญ่เป็นรูปไข่ปลายเรียวดอกแหลมมีสีขาวกลีบดอกไม่ซ้อน 3. บัวหลวงชมพูซ้อน (บัวฉัตรชมพู บัวฉัตรแดง บัวป้อมแดง) มีชื่อว่า สัตตบงกช ดอกมีขนาดใหญ่ ดอกตูมเป็นรูปไข่ทรงป้อมสีชมพู กลีบดอกซ้อนมาก 4. บัวหลวงขาวซ้อน (บัวฉัตรขาว บัวป้อมขาว) มีชื่อว่า สัตตบุศย์ ดอกมีขนาดใหญ่ ดอกตูมเป็นรูปไข่ทรงป้อมสีขาว กลีบดอกซ้อนมาก

2. บัวสาย (Waterliiy) เป็นบัวในสกุล Nymphaea มีเรียกอีกชื่อว่า อุบลชาติ บัวสายจัดเป็นพืชน้ำอายุหลายปี เป็นสายพันธุ์ดั้งเดิมของไทย มีเหง้าอยู่ใต้ดินรากฝักอยู่ในโคลนเลน ก้านอยู่ใต้น้ำ ส่วนก้านดอกอ่อนมีเปลือกลอกออกได้เป็นสายใย ผิวเกลี้ยงและไม่มีหนาม ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบมีลักษณะกลม ขอบใบหยักและแหลม ดอกมีลักษณะเป็นรูปครึ่งวงกลมถึงค่อนข้างกลม ดอกมีกลีบดอกจำนวนมากเรียงซ้อนกันอยู่หลายชั้น ก้านดอกมีสีน้ำตาลอวบน้ำส่งดอกลอยขึ้นสู่ผิวน้ำ (สายบัว) โดยดอกบัวสายจะบานในช่วงเวลาใกล้ค่ำถึงตอนสายของวันรุ่งขึ้นและจะหุบในเวลากลางวัน ดอกบัวสายมีอยู่ด้วยกันหลายสีแตกต่างกันไปตามแต่ละชนิด เช่น ชนิดดอกสีชมพู ดอกขาว ดอกแดง ดอกม่วงแดง ดอกเหลือง ดอกเขียว ดอกคราม ดอกน้ำเงิน ฯลฯ มี 3 พันธุ์ คือ สัตตบรรณหรือสัตตอุบล (ดอกสีแดง) เศวตอุบลหรือกุมุท (ดอกสีขาว) บัวสายเป็นชื่อบัวกินสายดอกสีชมพูที่ชาวบ้านเก็บมาขาย

คติความเชื่อสัญลักษณ์ของดอกบัวที่ปรากฏในอารยธรรมต่าง ๆ

ภาพสัญลักษณ์ของดอกบัวได้ปรากฏขึ้นในอารยธรรมเก่าแก่ของโลกหลายแห่งทั้งอารยธรรมตะวันออกและอารยธรรมตะวันตก อาทิ เช่น อียิปต์ กรีก อินเดีย ซึ่งภาพสัญลักษณ์ของดอกบัวมีปรากฏในรูปของการเคารพบูชา

1. คติความเชื่อสัญลักษณ์ของดอกบัวที่ปรากฏในอารยธรรมตะวันตก

1.1 คติความเชื่อสัญลักษณ์ของดอกบัวในอารยธรรมอียิปต์ ดอกบัวในอารยธรรมอียิปต์ถูกใช้เป็นส่วนสำคัญของพระอาทิตย์ ความคิดสร้างสรรค์และการเกิดใหม่ เนื่องมาจากในเวลากลางคืนดอกบัวจะจมลงใต้น้ำและในยามเช้าจะโผล่พ้นน้ำและเบ่งบาน มีนิทานเรื่องเล่าที่เก่าแก่ที่เกี่ยวข้องกับดวงอาทิตย์ของอียิปต์ที่เชื่อว่าก่อนที่จักรวาลจะถือกำเนิดขึ้นมีมหาสมุทรที่มีขนาดใหญ่ มีเทพเจ้าองค์แรกเกิดขึ้นชื่อ นัน (Nun) ได้ปรากฏกายออกมาจากดอกบัวขนาดใหญ่พร้อมทั้งมีแผ่นดินผืนแรกต่อมามีเทพเจ้าแห่งดวงอาทิตย์คือ อาตั้น (Atun) ซึ่งอาจเป็นร่างหนึ่งของนันก็ได้กำเนิดเกิดขึ้นตามมา บางตำนานก็เชื่อว่าเป็นเทพเจ้า รา (Ra) ดอกบัวนี้จะบานทุกเช้าและหุบลงยามค่ำคืน เมื่อเทพเจ้ารา ได้กลับเข้าไปในดอกบัวนั้น วัฏจักรเช่นนี้สัมพันธ์กับการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ ชาวอียิปต์จึงใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของการเกิดและดวงอาทิตย์ นอกจากนี้ยังปรากฏเทพฮาปี (Hapi) (ภาพ 1) เทพแห่งแม่น้ำไนล์ มีมงกุฎเครื่องประดับศีรษะเป็นต้นปapiroสและต้นบัว ซึ่งต้นปapiroสใช้แทนแม่น้ำไนล์ตอนเหนือ ต้นบัวแทนแม่น้ำไนล์ตอนล่าง (สมบัติ ปลายน้อย, 2554, น. 237) ดอกบัวซึ่งน่าจะเป็นดอกบัวสีน้ำเงิน (ภาพ 2) ยังถูกนำมาใช้เป็นน้ำมันหอมของเทพเจ้าราอันเนื่องมาจากการเสื่อมของร่างกาย โดยเทพเนเฟอร์เทอ (Nefertem) (ภาพ 3) เทพเจ้าแห่งการเยียวยา การรักษาและความงามของชาวอียิปต์ เทพองค์นี้เป็นเทพที่ดูแลรักษาเทพเจ้าราโดยใช้ดอกบัวทำน้ำมันชโลมเพื่อเยียวยาอาการปวดเมื่อยตามร่างกายสุริยเทพ “รา” ทั้งนี้ยังเชื่อว่าชาวอียิปต์โบราณใช้สารเสพติดจากกลีบบัวเพื่อ

รักษาโรคและใช้ผสมไวน์ดื่มในงานเฉลิมฉลองต่าง ๆ ส่วนชนชั้นสูงก็มักใช้บัวสีน้ำเงินและแมนเดรกผสมในตัวยาสำหรับบำบัดโรค ใช้สะกดจิตและใช้ในพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์หรือการบูชาเทพเจ้า

ภาพที่ 1 เทพฮาปี

ที่มา: anthonyhowelljournal
(2019, Online)

ภาพที่ 2 ดอกบัวสีน้ำเงิน

ที่มา: mediakron.bc.edu
(2020, Online)

ภาพที่ 3 เทพเนเฟอเตธ

ที่มา: globalegyptianmuseum.org
(2020, Online)

ดอกบัวในอารยธรรมอียิปต์จะปรากฏเป็นสัญลักษณ์อยู่ทั้งจิตรกรรมฝาผนัง (ภาพ 4-6) ประติมากรรม (ภาพ 6-7) ภาพแกะสลัก สถาปัตยกรรม (ภาพ 8-10) โดยดอกบัวในศิลปะอียิปต์จะมี 2 ประเภท คือ บัวขาว (white lotus) ในอียิปต์ถือว่าเป็นราชินีแห่งดอกไม้ จึงปรากฏที่ภาพวาด ภาพแกะสลักของบุคคลเสมอและ บัวสีน้ำเงิน (blue lotus) มีการค้นพบซากดอกบัวแห้งสีขาวฝังอยู่ในพระศพของกษัตริย์รามเสส ซึ่งต่อมาพบว่าเป็น บัวอุบลชาติ *Nymphaea lotus* Linn (สมบัติ พलयน้อย, 2554, น. 237) หรืออาจเรียกว่า “sacred Lotus of the Nile” หรือดอกบัวสาย ทั้งนี้ได้พบบัวชนิดนี้ในสุสานของตุตันคาเมนด้วย ดอกบัวสายชนิดนี้มีการเจริญแพร่พันธุ์ในแม่น้ำไนล์และเป็นเครื่องหมายของความบริสุทธิ์ บัวชนิดนี้จึงมักปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมในเรื่องความตาย (ภาพ 11) รวมถึงในการทำมัมมี่รักษาศพเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อยมักจะมีการวาดดอกบัวเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งการเกิดเมื่อดวงวิญญาณได้ออกจากร่างเดิมและการกลับมาเกิดใหม่อีกครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่ามีการบันทึกทางประวัติศาสตร์ว่าชาวอียิปต์สมัยนั้นนิยมล่องเรือชมบัวสีน้ำเงินนี้ในแม่น้ำไนล์ด้วย

ภาพที่ 4 ดอกบัวในจิตรกรรมฝาผนังอียิปต์

ที่มา: historymuseum
(2020, Online)

ภาพที่ 5 ดอกบัวในจิตรกรรมฝาผนังอียิปต์

ที่มา: metmuseum
(2020, Online)

ภาพที่ 6 ดอกบัวในจิตรกรรมฝาผนังอียิปต์

ที่มา: egiptologia
(2020, Online)

ภาพที่ 7 ดอกบัวในประติมากรรมอียิปต์

ที่มา: arqueologiaegipcia
(2020, Online)

ภาพที่ 8 บัวหัวเสา
ที่วิหารคาร์นัค
ที่มา: agefotostock
(2020, Online)

ภาพที่ 9 บัวหัวเสาที่
วิหารคาร์นัค
ที่มา: khekeru.ch
(2020, Online)

ภาพที่ 10 บัวหัวเสา
ที่วิหารคาร์นัค
ที่มา: archiweb.cz
(2020, Online)

ภาพที่ 11 จิตรกรรมฝาผนังที่เกี่ยวข้องกับ
พิธีกรรมในเรื่องความตาย
ที่มา: egyptologytravel (2020, Online)

1.2 คติความเชื่อสัญลักษณ์ของดอกบัวในอารยธรรมกรีก ตำนานเทพปกรณัมนิทานปรัมปราของชาวกรีกมีการนำชื่อของนางไม้ที่สิงสถิตอยู่ตามแม่น้ำหรือเรียกว่า Nymph บางตำนานเรียกว่า นิมฟ์ (nymph) ซึ่งจัดเป็นเทพีชั้นรองหรือเป็นเทพีอากาศ ท้องทะเล ป่าไม้หรือเทพีประจำถิ่นบางตำนานก็ว่า นิมฟ์ คือ สตรีที่เป็นร่างตัวแทนของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นร่างที่ยึดติดกับสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง หรือเป็นผู้ติดตามของเหล่าทวยเทพ ซึ่งเป็นเป็นที่มาของชื่อดอกบัวสาย ซึ่งมีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า Nymphaea อยู่ในวงศ์ Nymphaeaceae แสดงให้เห็นถึงความงดงามของดอกบัวตั้งเทพธิดาหรือนางไม้ที่ปกป้องรักษาแหล่งน้ำไว้

ในมหากาพย์ *Odyssey* ของ Homer ก็ได้มีการกล่าวถึงชนพื้นเมืองเผ่าหนึ่งที่นิยมกินบัว (lotus) ว่าเป็นคนชอบหลงลืม แต่ในเวลาต่อมาพบว่าบัวที่ Homer เขียนน่าจะไม่ใช่บัวแต่เป็นพืช *Ziziphus lotus* ที่มีหนามแหลมมีผลหอมหวาน (สมบัติ พลายน้อย, 2561, น. 246) ซึ่งพืชชนิดนี้มีขึ้นมากมายในประเทศกรีซ แอฟริกาตอนเหนือและชาวกรีกนิยมนำผลมาทำเป็นเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ดังนั้นเวลาบริโภคคนดื่มจึงเกิดอาการมึนเมาและหลงลืม ทั้งนี้อารยธรรมกรีกได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมเมื่อกกรีกเข้าครอบครองอียิปต์โดยเฉพาะงานทางด้านสถาปัตยกรรมแสดงถึงอิทธิพลอียิปต์ เช่น ลายดอกบัวที่หัวเสาวิหารเทพอพอลโล ลวดลายบัวในงานสถาปัตยกรรมกรีก (ภาพ 12)

ภาพที่ 12 หัวเสาบัววิหารเทพอพอลโล เดลฟี ประเทศกรีซ
ที่มา: yolcu360.com (2020, Online)

2. คติความเชื่อสัญลักษณ์ของดอกบัวที่ปรากฏในอารยธรรมตะวันออก

เนื่องมาจากการกำเนิดและธรรมชาติของดอกบัวแสดงให้เห็นถึงปรัชญาการดำเนินชีวิตอย่างลึกซึ้ง คือ การกำเนิดของดอกบัวแม้จะเกิดจากโคลนตม แต่เมื่อโผล่พ้นน้ำขึ้นมาและได้รับแสงแดดหรือแสงสว่างแล้ว กลีบดอกกลับสะอาดไม่มีสิ่งใดแปดเปื้อน เปรียบเสมือนคนที่เกิดมาแล้วหากได้เข้าถึงหลักธรรมก็สามารถหลุดพ้นจากกิเลสและความทุกข์ทั้งปวงได้ ดังนั้นบัวจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งการรู้แจ้งและจิตวิญญาณภายในที่อยู่เหนืออิทธิพลของสภาพแวดล้อม ทั้งนี้วัฏจักรของบัวจึงมีความสัมพันธ์กับแนวความคิดและปรัชญาของโลกตะวันออก ซึ่งมองเห็นเวลาเป็นรอบของฤดูกาล

2.1 คติความเชื่อสัญลักษณ์ของดอกบัวในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาที่มีแหล่งกำเนิดในเอเชียใต้ คือ อินเดีย เป็นศาสนาที่มีผู้นับถือในอินเดียเป็นจำนวนมากตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูจัดว่าเป็นศาสนาที่เก่าแก่ศาสนาหนึ่งด้วยมีอายุมากกว่า 4000 ปี ทั้งนี้อารยธรรมเริ่มแรกของอินเดียคืออารยธรรมลุ่มน้ำสินธุซึ่งปรากฏการความเชื่อเรื่องการบูชาเทพพื้นเมืองและโดดเด่นเรื่องการบูชาเทพมารดาหรือเทพสตรีซึ่งสะท้อนความอุดมสมบูรณ์และการให้กำเนิดชีวิตต่อมาเมื่อชาวอารยันได้เข้ามาในดินแดนอินเดียได้นำความเชื่อเรื่องศาสนาพราหมณ์หรือศาสนาพระเวทเข้ามาศาสนาที่มีความเชื่อเรื่องการนับถือธรรมชาติและสมมติให้ธรรมชาติเหล่านั้นเป็นเทพเจ้า มีการใช้คัมภีร์พระเวทเนื่องมาจากชาวอารยันเป็นเผ่าเร่ร่อนจึงต้องมีความพึ่งพิงธรรมชาติเป็นพิเศษ จึงต้องมีการบวงสรวงบูชาอัญเชิญเทพเจ้าธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อให้เทพเจ้าประทานความอุดมสมบูรณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่หวังที่ปรารถนา (เชษฐ ติงสัญชสี, 2558, น. 24)

ศาสนาพราหมณ์หรือศาสนาพระเวทมีการนับถือเทพเจ้าธรรมชาติหลายองค์และให้ความสำคัญกับเพศชายมากเป็นพิเศษ เช่นพระอินทร์ พระอัคนี พระวรุณ ต่อมาศาสนาพระเวทได้เสื่อมลงเนื่องมาจากคนอินเดียในสมัยนั้นให้ความสนใจพุทธศาสนามากขึ้น ศาสนาพระเวทจึงพัฒนาขึ้นเป็นศาสนาฮินดู มีพลังอำนาจของจักรวาล คือ การสร้าง การรักษา และการทำลาย จึงเกิดมีการนับถือเทพเจ้า 3 องค์สำคัญคือ พระพรหม พระวิษณุ พระศิวะซึ่งเป็นเทพเจ้าสูงสุดของศาสนาฮินดู ทั้งนี้เทพในศาสนาฮินดูหลายองค์ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับดอกบัวทั้งสิ้น ดังปรากฏรูปเคารพของเทพเจ้าที่มักมีดอกบัวเป็นองค์ประกอบเสมอ อาทิเช่น พระวิษณุ พระพรหม พระลักษมี พระอุมา พระสุรยะ เป็นต้น

1. พระวิษณุ (พระนารายณ์) ทรงเป็นเทพเจ้าแห่งการรักษาโลกและทรงเป็นปรมาตมอันสูงสุดในลัทธิไวณพนิกาย รูปเคารพของพระวิษณุโดยทั่วไปนิยมสร้างให้อยู่ในรูปเทพเจ้าทรงสวมหมวกกิริฎมงกุฎหรือหมวกทรงกระบอกของกษัตริย์ มี 4 กร ประกอบด้วยรูปลักษณะสัญลักษณ์ความเป็นพระวิษณุอันได้แก่ สังข์ จักร คทาและธรรณี (พื้นโลก)แต่บางครั้งแทนด้วยดอกบัว ซึ่งสังข์เป็นสัญลักษณ์ของน้ำ ความเป็นมงคลชัยชนะ จักรเป็นสัญลักษณ์แห่งแสงสว่างและความเกี่ยวข้องกับพระอาทิตย์ คทาใช้สำหรับการลงทัณฑ์คนชั่วหรือผู้กระทำผิดเป็นอาวุธที่แสดงหน้าที่ของพระวิษณุในฐานะผู้รักษาโลก ธรรณี (พื้นโลก) หรือดอกบัวแทนสัญลักษณ์การโอบอุ้มแผ่นดินดูแลโลก พระวิษณุจะทรงครุฑเป็นสัตว์พาหนะ เนื่องจากครุฑเป็นสัญลักษณ์ของแสงอาทิตย์ตามความเชื่อของชาวอินเดียโบราณ (เชษฐ ติงสัญชสี, 2558, น. 29-31) เช่นตัวอย่าง รูปพระวิษณุประทับยืนศิลปะปาละ ประเทศอินเดีย (ภาพ 13)

ภาพที่ 13 พระวิษณุประทับยืนศิลปะปาละ ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นิวเดลี ประเทศอินเดีย
ที่มา: monidipa.net (2020, Online)

2. พระพรหม เป็นเทพเจ้าผู้สร้างโลกและเทพเจ้าผู้สร้างสรรพเป็นบิดาของเทพเจ้าและมวลมนุษย์ (เอกสุตา สิงห์ลำพอง, 2553, น. 11) รูปลักษณ์ของพระพรหมจะปรากฏพระพักตร์สี่หน้า ทรงชฎามงกุฎแสดงความ เป็นนักบวช ถือหมอน้ำเครื่องใช้ของนักบวช มีลูกประคำเครื่องประกอบการบำเพ็ญพรตของนักบวช มีช้อนตักเนย สำหรับตักเนยราดลงบนกองไฟเพื่อบูชาขัณฑ์ ทรงหงส์เป็นสัตว์พาหนะ (เชษฐ ติงสัญชลี, 2558, น. 34) ในการกำเนิด ของพระพรหมมีหลากหลายเรื่องราวหลากหลายคัมภีร์ที่กล่าวถึง แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวเฉพาะคัมภีร์ที่ปรากฏความ เกี่ยวข้องกับดอกบัว อาทิ ในคัมภีร์วราหปุราณะและมหากาพย์มหาภารตะกล่าวไว้ว่า พระพรหมเกิดมาจากดอกบัว ที่ผุดขึ้นจากพระนาภีหรือสะดือของพระวิษณุที่บรรทมอยู่บนหลังพญานาคอนันตนาคราชที่เกษียรสมุทร ดังเช่นรูป พระวิษณุอนันตศายินปัทมนาถะ (นารายณ์บรรทมสินธุ์) เทวาลัยเทวคฤหะ ศิลปะคุปตะ รัฐมัธยประเทศ ประเทศ อินเดีย ปรากฏรูปภาพพระพรหมผุดขึ้นมาจากพระนาภีประทับบนดอกบัว (ภาพ 14)

ภาพที่ 14 พระวิษณุอนันตศายินปัทมนาถะ(นารายณ์บรรทมสินธุ์) เทวาลัยเทวคฤหะ ศิลปะคุปตะ รัฐมัธยประเทศ ประเทศอินเดีย
ที่มา: pinterest (2020, Online)

3. พระลักษมี เป็นพระชายาของพระวิษณุ เป็นเทพีแห่งความอุดมสมบูรณ์ โชคดี ความร่ำรวยและความเจริญรุ่งเรือง (เชษฐ ติงส์ชูชลี, 2558, น. 33 และเนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว, 2553, น. 10) ในคัมภีร์ราชธรรมกล่าวถึงพระนางว่า มีกำเนิดบนดอกบัวสีทองที่งอกมาจากพระนลาฏ (หน้าผาก) ของพระวิษณุ (M.C.P. Srivastava, 1979, p. 120) รูปเคารพของพระลักษมีโดยทั่วไปมักปรากฏเป็นรูปสตรีที่ทรงถือดอกบัว ก้านบัว จักร ผลมะตูม และคทา ซึ่งดอกบัวแทนสัญลักษณ์หนึ่งของแผ่นดินที่ให้กำเนิดพืชพันธุ์ การกำเนิด การสร้างสรรค์และความอุดมสมบูรณ์ (B.C, Singh, 1983, p. 157) ดังตัวอย่าง ประติมากรรมพระลักษมีที่เทวาลัยเกศวะ เมืองโสมนาทปุระ ประเทศอินเดีย (ภาพ 15) ทั้งนี้ยังมีการปรากฏรูปของพระนางคู่กับช้างด้วยซึ่งเรียกว่า “คชลักษมี” พระหัตถ์ของพระนางทรงถือดอกบัวเสมอ 1-2 พระหัตถ์ซึ่งอาจเป็นพระหัตถ์ซ้ายหรือขวาและปรากฏการถือศาสตราวุธของพระวิษณุ เช่น จักร สังข์ เป็นต้น หรืออาจจะถือผลมะตูม หม้อน้ำทิพย์ตามแต่ละคัมภีร์จะระบุ ทรงประทับนั่งหรือยืนบนบัลลังก์ดอกบัว 8 กลีบ (เนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว, 2553, น. 18-19) เช่น ที่โตรณะ สถูปสาณูจิ รัฐมหาราษฏร์ ประเทศอินเดีย (ภาพ 16)

ภาพที่ 15 พระลักษมี เทวาลัยเกศวะ
เมืองโสมนาทปุระ ประเทศอินเดีย
ที่มา: commons.wikimedia (2020, Online)

ภาพที่ 16 คชลักษมี โตรณะ สถูปสาณูจิ
รัฐมหาราษฏร์ อินเดีย
ที่มา: quatr.us (2020, Online)

4. พระอูมา เป็นเทวีองค์สำคัญในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พระองค์ทรงเป็นลูกสาวของภูเขาหิมาลัยและเป็นชายาของพระศิวะซึ่งเป็นเทพเจ้าสูงสุดในศาสนาฮินดูลัทธิไศวะนิกาย พระอูมาได้รับการยกย่องว่าเป็นเทวีที่มีฐานะสูงสุดในลัทธิศักติ (Shakti) (ลัทธิศักติหมายถึงการนับถือเทพสตรีซึ่งถือว่าเป็นพลังอำนาจให้กับเทพฝ่ายชาย) (เนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว, 2559, น. 40) การที่พระอูมาถือดอกบัว ทั้งนี้ในศาสนาฮินดูมีความหมายหมายถึงความงามของสตรีเพศสืบเนื่องมาจากพระองค์เป็นเทพีอันเป็นที่รักของพระศิวะและเป็นผู้ที่พระศิวะหลงรักได้โดยไม่ต้องมีพระกามเทพมาช่วยเหลือ (เชษฐ ติงส์ชูชลี, 2565, น. 216) เช่น พระอูมา ศิลปะเขมร ประเทศกัมพูชา (ภาพ 17)

ภาพที่ 17 พระอุมา ศิลปะเขมร ประเทศกัมพูชา
ที่มา: pinterest (2020, Online)

5. พระสุริยะ ทรงเป็นเทพเจ้าแห่งดวงอาทิตย์ ทรงเป็นราชาแห่งดาวเคราะห์ ลักษณะของพระองค์มักเกี่ยวข้องกับพระอาทิตย์ ทรงถือดอกบัวทั้งสองพระหัตถ์เป็นดอกบัวสีขาว เนื่องด้วยดอกบัวเป็นดอกไม้ที่ทรงกลม มีกลีบที่แผ่ขยายไปรอบ ๆ คล้ายรัศมีของพระอาทิตย์และดอกบัวยังเป็นดอกไม้ที่บานในเวลาเช้าและหุบดอกในเวลาช่วงเย็น เชื่อมโยงต่อการขึ้นและการตกตามเวลาของพระอาทิตย์ ดังนั้นดอกบัวจึงมีความคล้ายคลึงกับพระอาทิตย์ (เชษฐ ติงสัญชสี, 2565, น. 216) นอกจากนี้พระสุริยะทรงมีประภามณฑล ทรงประทับอยู่กลางรถที่มีม้า 7 ตัว มีพระอรุณเป็นสารถี มีเทวีอุษาและปรัตยูษาเทวีเป็นบริวาร (เชษฐ ติงสัญชสี, 2558, น. 101-103) เช่น พระสุริยะ ศิลปะปาละ (ภาพ 18) พระสุริยะ ศิลปะโอริสสา (ภาพ 19)

ภาพที่ 18 พระสุริยะ ศิลปะปาละ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
นิวเดลี อินเดีย
ที่มา: monidipa.net (2020, Online)

ภาพที่ 19 พระสุริยะ ศิลปะโอริสสา พิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาตินิวเดลี อินเดีย
ที่มา: monidipa.net (2020, Online)

โดยสรุปดอกบัวในศาสนาฮินดูสื่อความหมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ แผ่นดิน พระอาทิตย์และความงามของสตรีเพศ

2.2. คติความเชื่อสัญลักษณ์ของดอกบัวในพุทธศาสนา สัญลักษณ์ของดอกบัวมีความสำคัญมากในพุทธศาสนาทั้งในเมฆายานและเถรวาท โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

2.2.1 คติความเชื่อสัญลักษณ์ของดอกบัวในทางพุทธศาสนาเมฆายาน ในพุทธศาสนานิกายเมฆายาน ดอกบัวหมายถึงความบริสุทธิ์เพราะแม้จะเกิดในโคลนตมแต่ดอกบัวไม่แปดเปลี่ยนโคลนตม ดอกบัวจึงถูกใช้เป็นดอกไม้ที่พระโพธิสัตว์หลายพระองค์ในศาสนาพุทธเมฆายานถือในพระหัตถ์ซ้ายอยู่เสมอ ทั้งนี้การถือดอกบัวของพระโพธิสัตว์จึงมีความหมายว่าพระโพธิสัตว์เป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากกิเลสทั้งมวล (เชษฐ ติงสัญชลี, 2565, น. 217-218) พระโพธิสัตว์องค์สำคัญที่ถือดอกบัวได้แก่ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระองค์ทรงเป็นที่เคารพนับถือมากในอินเดีย จีน เนปาลและทิเบต พระองค์ทรงมีหน้าที่ปกครองช่วยเหลือและดูแลสัตว์โลกในยุคนี้ระหว่างรออนาคตพระพุทธเจ้าจะบังเกิด (ผาสุข อินทรารุช, 2543, น. 66-68) ทรงถือ “ดอกบัวปัทมา” ซึ่งหมายถึงดอกบัวหลวงที่เป็นดอกกลมขนาดใหญ่ กลีบสีชมพู เกสรสีขาว มีตัวอย่างในศิลปะอินเดียสมัยคันทาระ (ภาพ 20) พระอวโลกิเตศวร ศิลปะปาละ (ภาพ 21) พระมัญชุศรีซึ่งเป็นพระโพธิสัตว์แห่งปัญญาและเป็นผู้คุ้มครองนักปราชญ์ (ผาสุข อินทรารุช, 2543, น. 71) พระองค์ถือดอกบัวขาวหรือเรียกอีกชื่อว่า “ดอกบัวอุปละ” ซึ่งเป็นดอกบัวที่กลีบแหลมเล็กสีน้ำเงิน เกสรสีเหลือง เช่น พระมัญชุศรี แคว้นพิหารศิลปะ (ภาพ 22) พระวัชรปาณี หรือผู้ถือสายฟ้า พระองค์มีคุณสมบัติเหมือนกับพระอินทร์ในศาสนาฮินดู เป็นเทพแห่งฝนและการคุ้มครองพยานาคมักเกี่ยวข้องกับการบูชาเพื่อขอฝน (ผาสุข อินทรารุช, 2543, น. 73) ซึ่งเป็นพระโพธิสัตว์ที่ถือดอกบัวอุปละ ตัวอย่างพระวัชรปาณีแคว้นพิหาร ประเทศอินเดีย (ภาพ 23)

ภาพที่ 20 พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ศิลปะอินเดียสมัยคันทาระ
ที่มา: artic.edu (2020, Online)

ภาพที่ 21 พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรศิลปะอินเดียสมัยปาละ แคว้นพิหาร ประเทศอินเดีย
ที่มา: pinterest (2020, Online)

ภาพที่ 22 พระมัญชุศรี แคว้นพิหาร ประเทศอินเดีย
ที่มา: thapra (2020, Online)

ภาพที่ 23 พระวัชรปาณี แคว้นพิหาร ประเทศอินเดีย
ที่มา: himalayanbuddhistart.wordpress
(2020, Online)

2.2.2 คติความเชื่อสัญลักษณ์ของดอกบัวในทางพุทธศาสนาเถรวาท ดอกบัวกับสัญลักษณ์การเริ่มต้น เมื่อจะมีพระพุทธเจ้าจะมาเกิดเพื่อมาตรัสรู้ในกัลป์ใดเหล่าพวกพรหมจากชั้นสุทธาวาส จะมาดูนิมิตแห่งดอกบัว หากกอบัวไม่มีดอกก็หมายถึงยังไม่มีการเกิด แต่หากมีดอกพวกพรหมจะยินดีเพราะหมายถึงจะมีพระพุทธเจ้ามาบังเกิด (ที.ม.อ. 13/80)

ดอกบัวกับเหตุการณ์ในพุทธประวัติ ดอกบัวจัดเป็นสัญลักษณ์แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและมีส่วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าตั้งแต่เมื่อพระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้และปรินิพพาน อาทิเช่น พุทธประวัติตอนแรกกล่าวถึงสุบินนิมิตของพระนางสิริมหามายาว่า มีพระเศวตกฤษุขชิงงับดอกบัวหลวงสีขาวที่เพิงบานใหม่ ๆ ส่งกลิ่นหอมตลบและทำประทักขนิมิตสามรอบ แล้วจึงเข้าสู่พระครรภ์พระนางสิริมหามายาด้านข้าง ในขณะที่นั้นได้เกิดบุพนิมิตขึ้น 32 ประการ ประการหนึ่งเกี่ยวกับดอกบัว คือ มีดอกบัวปทุมชาติห้าชนิด เกิดดาดดาขไปใต้น้ำและบนบกอย่างหนึ่ง มีดอกบัวปทุมชาติผุดงอกขึ้นมาจากแผ่นดินแห่งละเจ็ดดอกอย่างหนึ่งและต้นพฤกษาลดาชาติทั้งหลาย ก็บังเกิดดอกปทุมชาติออกตามลำต้นและกิ่งก้านอีกอย่างหนึ่ง ตอนเมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติที่สวนลุมพินีทรงบำเพ็ญพระพักตร์ไปทางทิศอุดรและย่างพระบาทไป 7 ก้าว มีดอกบัวผุดขึ้นมารองรับ 7 ดอก (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาภาษาไทย 1/172/102) ต่อมาเมื่อเจ้าชายสิทธัตถะ เจริญพระชนมายุได้ 7 พรรษา พระราชาบิดาโปรดให้ชุดสระโบกขรณี 3 สระ สำหรับพระราชาอรสทรงลงเล่นน้ำ โดยปลูกอุบลบัวขาวสระหนึ่ง ปลูกปทุมบัวหลวงสระหนึ่งและปลูกบุณฑริกบัวขาวอีกสระหนึ่ง เมื่อพระพุทธองค์ได้ทรงพิจารณาถึงธรรมะที่ได้ทรงตรัสรู้ว่าเป็นธรรมะอันล้ำลึกยากที่ชนผู้ยินดีในกามคุณจะรู้ตามได้แต่ผู้ที่มีกิเลสเบาบางอันอาจรู้ตามก็มีจึงเกิดอุปมาเวไนยสัตว์เหมือน “ดอกบัว” และนอกจากนี้ไม่ว่าพระพุทธองค์จะประทับในพระอิริยาบถใดก็ตาม ก็จะมีดอกบัวมาเป็นส่วนฐานเพื่อรองรับพระวรกายเสมอ

ดอกบัวกับพระพุทธเจ้า นอกเหนือจากเหตุการณ์พุทธประวัติของพระพุทธเจ้าที่มีความเกี่ยวข้องกับดอกบัวดังได้กล่าวแล้วยังมีเรื่องพุทธลักษณะของพระพุทธเจ้าที่ทรงมีมหาบุริสลักษณะหรือมหาบุรุษที่ต่างจากสามัญชนในพุทธลักษณะทั้งหมดปรากฏว่ามีพุทธลักษณะ 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับดอกบัว ได้แก่ 1. พระกรรมทั้งสองข้างมีสันฐานอันยาวเรียวย่างกลีบปทุมชาติ 2. พระสรีระกายสดชื่นดุจดอกประทุมชาติ 3. กลิ่นพระโอษฐ์หอมฟุ้งเหมือน

กลีบดอกอุบล (พระวิมลศีลาจารย์, 2496, น. 7-8) ในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงว่าพระพุทธเจ้าทรงมีพระวิสุทธิคุณเหนือปุถุชน เพราะทรงไม่มีความมัวหมอง ไม่มีมลทิน โดยได้เปรียบเทียบกับพระพุทธเจ้ากับดอกบัวดังอุปมาในอุปทานว่า

“ดอกบัวหลวงเกิดในน้ำ งดงามอยู่กลางน้ำ ดอกบัวนั้นยังคงบริสุทธิ์ไม่ติดอยู่กับน้ำ ฉันทิด ข้าแต่พระองค์ผู้มีความ پاکเพียรมาก พระองค์ก็ทรงเป็นฉันทิดนั้น เป็นมัทมุนีเกิดมาแล้วในโลก (แต่) ไม่ทรงติดอยู่กับโลก ดุจดอกบัวหลวงไม่ติดอยู่กับน้ำ ฉะนั้น (ขุ.อป.32/327-328/51)

ทั้งนี้พบว่ายังมีการเปรียบเทียบความสดใส ความอิมเอิบ ความเจริญรุ่งเรืองของพระองค์กับความสดชื่นของดอกบัวด้วย (ขุ.อป.32/209/35) รวมถึงการเปรียบพระพุทธเจ้ากับดอกบัว ด้วยพระองค์ได้ละแล้วซึ่งความทุกข์ทั้งหลายที่ไม่ครอบงำพระองค์ เปรียบพระองค์กับดอกบัวว่าพระองค์ทรงเป็นสหัพัญญู เพราะทรงตัดกิเลสที่อยู่ในสันดานได้แล้ว

ดอกบัวกับพระธรรม ในคัมภีร์มิลินทปัญหา พระนาคเสนได้กล่าวถึงบุคคลที่ได้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ควรปฏิบัติองค์คุณเพื่อให้สำเร็จจอร์หันตผล องค์คุณที่ควรปฏิบัติคือ องค์ 3 แห่งบัวหรือลักษณะของดอกบัว 3 ประการคือ 1. ดอกบัวยอมเกิดและงอกงามในน้ำ แต่น้ำก็หาติดบนใบบัวไม่ 2. เมื่อผุดขึ้นจากน้ำก็ลอยอยู่ 3. ต้องลมแม้เล็กน้อยก็สะบัดใบแกว่งไปมาและพระนาคเสนได้เปรียบเทียบกับคุณสมบัติกับผู้ปฏิบัติธรรมไว้ด้วยดังนี้คือ 1. เป็นผู้ไม่ติดอยู่ในตระกูลและลาภ ยศ สุข สรรเสริญ เป็นต้น 2. เป็นผู้ครอบงำแล้วซึ่งโลกธรรมทั้งปวงแล้วลอยอยู่ในโลกุตตรธรรม 3. การทำความสำรวมในกิเลสทั้งหลาย แม้มีปริมาณน้อยเห็นกิเลสแม้เพียงเล็กน้อยเป็นเหตุให้หวาดหวั่นดังพุทธภาษิตว่า ภิกษุมิปรกติเห็นภัยให้โทษ ทั้งนี้ในคัมภีร์มิลินทปัญหายังเปรียบเทียบว่าพระนิพพานเปรียบเหมือนดอกบัว ดังกล่าวว่า “ธรรมชาติของดอกบัว น้ำยอมไม่ซึมติดอยู่ได้ฉันทิด พระนิพพานอันกิเลสทั้งปวงไม่ซึมติดฉันทิดนั้น” (มูลนิธิปราณี สำเร็จราชย์, 2538, น. 210) อีกตัวอย่างที่สำคัญคือ พระอุปาลีเถระได้เปรียบตนเองว่าเป็นผู้พ้นจากกิเลส มีจิตสงบด้วยธรรมของพระพุทธองค์เสมอด้วยดอกบัว (ขุ.อป.32/509/77)

ดอกบัวกับพระสงฆ์ ในพระสูตรต้นตปิฎก ได้เปรียบพระโมคคัลลานะกับดอกบัวคือ “พระโมคคัลลานะผู้อันมนุษย์และเทวดาบูชาแล้วเกิดโดยอริยชาติ ครอบงำความตายเสียได้ไม่ติดอยู่ในสังขารเหมือนดอกบัวไม่ติดอยู่กับน้ำ” (ขุ.เถร. 26/1188-1189/534) และได้เปรียบพระอัสสชิกับดอกบัวด้วยเช่นกันดังนี้ คือ “พราหมณ์นามว่า อัสสชิสาวกของพระองค์ ซึ่งหาผู้กระเทบกระทั่งได้ยาก มีเดชแผ่ไปเที่ยวบิณฑบาตในครั้งนั้น...มีจิตสงบ เบิกบาน ดุจดอกปทุมที่แย้มบาน” (ขุ.อุ.อป.32/276-277/44)

ดอกบัวกับเวไนยสัตว์ ในทางพุทธปรัชญาพระพุทธเจ้าได้ทรงเปรียบดอกบัวแทนค่าของสติปัญญามนุษย์ ซึ่งแบ่งออกเป็นสี่เหล่า (อง. จตุกก. 22/133/202) คือ

บัวเหล่าที่ 1 ดอกบัวที่อยู่พ้นน้ำเทียบได้กับ อุกมภูติปัญญา คือ บุคคลที่มีสติปัญญาฉลาดเฉลียวเป็นสัมมาทิฐิ เมื่อได้ฟังธรรมก็สามารถรู้และเข้าใจในเวลาอันรวดเร็ว

บัวเหล่าที่ 2 ดอกบัวที่อยู่ปริ่มน้ำเทียบได้กับ วิปจิตปัญญา คือ บุคคลที่มีสติปัญญาปานกลาง เป็นสัมมาทิฐิ เมื่อได้ฟังธรรมแล้วพิจารณาตามและได้รับการอบรมฝึกฝนเพิ่มเติม จะสามารถรู้และเข้าใจได้ในเวลาไม่ช้า

บัวเหล่าที่ 3 ดอกบัวที่อยู่ใต้น้ำเทียบได้กับ เนยยะ คือ บุคคลที่มีสติปัญญาน้อยแต่เป็นสัมมาทิฐิ เมื่อได้ฟังธรรมแล้วพิจารณาตามและได้รับการอบรมฝึกฝนเพิ่มอยู่เสมอ มีความขยันหมั่นเพียรไม่ย่อท้อ มีสติมั่นด้วยศรัทธา ในที่สุดก็สามารถรู้และเข้าใจได้ในวันหนึ่งข้างหน้า

บัวเหล่าที่ 4 ดอกบัวที่จมอยู่กับโคลนตมไม่มีโอกาสโผล่ขึ้นพ้นน้ำเพื่อเบ่งบานเทียบได้กับ ปทปรมะ คือ บุคคลที่ไร้สติปัญญาและยังเป็นมิจฉาทิฎฐิ ไม่ได้ฟังธรรมก็ไม่อาจเข้าใจความหมายหรือรู้ตามได้ ทั้งยังขาดศรัทธาไร้ซึ่งความเพียร

บัวเหล่าที่ 1-3 นั้นเป็นเวไนยสัตว์ คือ สามารถสอนให้บรรลुरुธรรมไปสู่ความหลุดพ้นได้ ส่วนบัวเหล่าที่ 4 เป็นอเวไนยสัตว์ คือ สั่งสอนไม่ได้และเป็นผู้ที่ยังอยู่ในวังวนแห่งความมีนเมาและความยุ่งเหยิง

ดอกบัวกับอานิสงค์อันเลิศของการบูชาพระพุทธเจ้าด้วยดอกบัว ในเอกปทุมมิมิเถราปทาน “พระเอกปทุมมิมิเถระ ซึ่งได้กำเนิดเป็นพญาหงส์ในครั้งนั้นกำลังเล่นน้ำในสระ ได้เห็นพระพุทธเจ้าขณะนั้นเสวยพระชาติเป็น ปทุมุตตระ เสด็จผ่านมาจึงได้หักดอกบัวหลวงถวายปทุมุตตระและมีอานิสงค์ในการถวายดอกบัวครั้งนี้คือ มีใจที่ผ่องใส” (ขุ.อป.32/4-5/521) ในวรรณคดีบาลี ได้กล่าวถึง พระโสมมาเถรีภิกษุณี ว่าเป็นผู้มีผิวพรรณสีดอกอุบลและมีกลิ่นกายที่หอมฟุ้งดังดอกอุบลเนื่องมาจากพระเถรีได้นำดอกบัว 7 ดอกที่ทำเป็นเครื่องกั้นกันแดดถวายพระพุทธเจ้าด้วยจิตใจอันเลื่อมใสอานิสงค์ที่นางได้รับคือ มีจิตใจที่เบิกบาน มีใจยินดีเกิดความโสมนัสเหตุที่นางประนมมือทำจิตใจให้เลื่อมใสบูชาจึงได้เกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ บังเกิดเครื่องกั้นเป็นดอกไม้สี่เหลี่ยมขนาดใหญ่เหนือศีรษะนางและมีกลิ่นหอมฟุ้งจรไปทั่ว (ขุ.อป.33/78-79/378) นอกจากนี้ยังมีอานิสงค์ของการถวายดอกบัวของเหล่านางเทพอัปสรทั้งหลายใช้กลีบบัวปูลาดวิมานและนุ่งห่มด้วยกลีบบัว ดอกบัวแดงที่แวดล้อมวิมานนั้นส่งกลิ่นหอมอบอวลด้วยกลิ่นทิพย์หอมฟุ้งไป 100 โยชน์โดยรอบ (ขุ.อป.32/65-66/225-226) และเมื่อครั้งที่พระโมคคัลลานะได้จาริกไปสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ท่านได้พบกับเทพธิดา 4 องค์ที่มีวรรณะงาม ดวงตากลมดั่งกลีบปทุมและได้เสวยทิพย์สมบัติอยู่ในวิมานพระโมคคัลลานะได้เอ่ยถามถึงความงดงามของวรรณะ เทพธิดาองค์หนึ่งได้ตอบว่าเหตุที่นางมีวรรณะที่งามและดวงตากลมดั่งกลีบปทุมเนื่องด้วยนางได้เคยจัดอาสนะไว้เหนือดอกบัว มีกลีบดอกบัวรอบอาสนะและจัดพุ่มดอกบัวถวายพระเถระพร้อมทั้งตั้งจิตปวารณาขอให้อานุภาพแห่งบุญนี้ของจะมีสมบัติทิพย์ทั้งหลายอันงดงาม (ขุ.วิ.อ.48/54)

ดอกบัวกับอานิสงค์ที่บุคคลถวายเป็นเครื่องสักการะกราบไหว้ผู้ที่ตนเคารพ เช่น บิดา มารดา เพื่อความเป็นสิริมงคล เช่นตัวอย่างของพระกัศุมมาสุนิยเถรี (ขุ.อป.32/67/286)

ดอกบัวกับสัญลักษณ์แห่งความดีงาม ทั้งนี้พุทธศาสนิกชนนิยมใช้ดอกบัวหลวงเป็นเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัย เนื่องมาจากดอกบัวหลวงเป็นเครื่องหมายแห่งความบริสุทธิ์ความปราศจากมลทินและการใช้ดอกบัวตูมเป็นเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัยเพราะเนื่องมาจากธรรมชาติของดอกบัวตูมมีลักษณะคล้ายหัวใจจึงหมายถึงเป็นการบูชาที่สูงสุดด้วยหัวใจ (จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์, 2553, น. 33) ทั้งนี้ดอกบัวยังได้ถูกเปรียบเทียบกับความดีงามของพระราชาที่ทรงทศพิธราชธรรมว่าเปรียบเหมือนดอกบัวที่เกิดในสระโบกขรณี (สระที่มีน้ำใสสะอาด) (ขุ.ชา.27/6-7/256)

ดอกบัวกับสัญลักษณ์แห่งความงาม ในคัมภีร์พุทธศาสนาได้เปรียบเทียบความงามของผู้หญิงที่มีผิวพรรณสวยงาม ผุดผ่องกับดอกบัว อาทิเช่น นางแก้วที่เป็นหนึ่งในสมบัติพิเศษของผู้ที่เป็นมหาจักรพรรดิจะมีลักษณะผิวพรรณงดงามและมีกลิ่นดอกอุบลฟุ้งออกมาจากปาก (ม.อุ.14/258/305) ในวิรุทธชาดก ได้พูดถึงนางอนาชาเมื่อจะเรียกลูกสะใภ้ของนางนางได้เอ่ยว่า เจ้าผู้มีผิวพรรณดังดอกบัวเขียว (ขุ.ชา.27/146/132) ในสังขปาลชาดก เมื่อพญานาคได้กล่าวชมความงามของเหล่าภรรยาตนเองว่า ภรรยาของตนทั้ง 300 นางมีผิวผ่องดั่งกลีบปทุม (ขุ.ชา.27/168/622) นอกจากนี้ยังพบว่า มีการนำดอกบัวไปเปรียบเทียบความงามกับสิ่งอื่น ๆ อีก อาทิเช่น เปรียบผิวพรรณ

ของช้างกับดอกบัว ช้างมีผิวพรรณเหมือนสีของดอกบัวขาวหรือบัวบุณฑริก เปรียบผิวพรรณม้าสินธพที่เป็นม้าคู่บารมีของพระมหากษัตริย์กับดอกบัวคือม้าสินธพที่สวยงามและเป็นม้าที่ต้องเป็นสีดอกโกมุต (ขุ.ชา. 28/1182/365) ทั้งนี้พบว่าในชาดก เช่น เรื่องมโหสถชาดกได้มีการกล่าวถึงการมีสระบัวกับเรื่องความงามเพราะหากหมู่บ้านใดไม่มีสระบัวหรือสระโบกขรณีหมู่บ้านนั้นจะขาดความงาม (ขุ.ชา.อ63/332)

สรุป

ดอกบัวจัดเป็นดอกไม้ชนิดหนึ่งที่สำคัญที่ได้ถูกนำมาสร้างสรรค์จากคติความเชื่อเป็นภาพสัญลักษณ์ที่แสดงออกและมีความหมายปรากฏในอารยธรรมเก่าแก่หลายแห่งของโลกทั้งอารยธรรมตะวันตกและอารยธรรมตะวันออก ดังนี้คือ ให้เป็นภาพสัญลักษณ์ที่แสดงออกปรากฏในอารยธรรมเก่าแก่หลายแห่งของโลกทั้งอารยธรรมตะวันตกและอารยธรรมตะวันออก เช่น อารยธรรมอียิปต์ ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของพระอาทิตย์ ความคิดสร้างสรรค์การเกิดใหม่ วัฏจักรของชีวิต พิธีกรรมที่เกี่ยวกับความตาย มีการใช้ดอกบัวเพื่อการรักษาและใช้ผสมเครื่องดื่มในงานเฉลิมฉลองและได้ถูกนำมาสร้างสรรค์ในงานศิลปะทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม อารยธรรมกรีกมีที่มาของชื่อดอกบัวสายที่มาจากชื่อของนางไม้ที่สิงสถิตอยู่ตามแม่น้ำ อารยธรรมอินเดีย ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แทนคติความเชื่อสัญลักษณ์ของเทพเจ้าในศาสนาฮินดู สัญลักษณ์การโอบอุ้มแผ่นดินดูแลโลก พระอาทิตย์ การกำเนิดของเทพเจ้าและพืชพันธุ์ การสร้างสรรค์ ความอุดมสมบูรณ์ ความงามของสตรีเพศ ศาสนาพุทธมหายาน ดอกบัวหมายถึงความบริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ในศาสนาพุทธเถรวาทดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แห่งการรู้แจ้งและจิตวิญญาณภายใน สัญลักษณ์แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ความงามและความบริสุทธิ์

เอกสารอ้างอิง

- จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์. (2553). “ดอกบัวในพุทธศาสนาเถรวาท”. *วารสารพิภูล*, 8(1), น. 19-38.
- ขวลิต ดาบแก้ว. (2542). *พรรณไม้ในวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เชษฐ ติงส์ชลี. (2558). *ประวัติศาสตร์ศิลปะอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. นนทบุรี: มิวเซียมเพรส.
- _____. (2565). *มูทรา ทำทาง เครื่องทรง สิ่งของ รูปเคารพในศาสนาพุทธ เช่น ฮินดู*. นนทบุรี: มิวเซียมเพรส.
- เนื่ออ่อน ขรัวทองเขียว. (2557). *แกะรอยพระลัทธิ*. กรุงเทพฯ: มิวเซียมเพรส.
- _____. (2559). “ความเชื่อและรูปแบบงานศิลปกรรมพระศรีอุมมาเทวีในประเทศไทย”. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 36(2), น. 37-56.
- ผาสุข อินทรารุ. (2543). *พุทธปฏิมาฝ่ายมหายาน*. กรุงเทพฯ: อักษรสมัย.
- พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *ดอกบัว*. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2564, จาก <https://dictionary.orst.go.th>
- พระวิมลศีลาจารย์. (2496). *ดอกบัวกับพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: อักษรนิติ.
- วีระประวัติ ตรีสุวรรณ และภวพล ศุภนันถนันทน์. (2561). *บัว Waterlilies & Lotusses*. กรุงเทพฯ: บ้านและสวนอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สมบัติ พลายน้อย. (2561). *พฤกษนิยาย*. กรุงเทพฯ: ยิปซี กรู๊ป.

_____. (2554). *พืชพรรณไม่มงคล*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.

เอกสุดา สิงห์ลำพอง. (2553). *เทพปฏิมาสยาม*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

agefotostock. (2020). *lotus column in karnak temple*. Retrieved July 8, 2020, from

<https://www.agefotostock.com/age/en/Stock-Images/lotus-column-in-karnak-temple.html>.

anthonyhowelljournal. (2019). *Whatever happened to Hapi?*. Retrieved December 25, 2019,

form <https://anthonyhowelljournal.com/2019/12/25/whatever-happened-to-hapi/>.

api.artic.edu. (2020). *Vajrapani*. Retrieved July 8, 2020, from

<https://api.artic.edu/api/v1/artworks/151093/manifest.json>.

archiweb.cz. (2020). *Egypt se vrací k architektuře starověkých faraonů*. Retrieved July 8, 2020,

form <https://www.archiweb.cz/en/n/foreign/egypt-se-vraci-k-Architecture-starovekych-faraonu>.

arqueologiaegipcia.com. (2020). *Restauro da máscara mortuária de Tutankhamon está em andamento*. Retrieved July 8, 2020, from

<http://arqueologiaegipcia.com.br/2015/10/21/restauro-da->

commons.wikimedia. (2020). *Chennakesava Temple Dancing Lakshmi*. Retrieved July 8, 2020, from

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:12th_century_Chennakesava_Temple_Dancing_Lakshmi.jpg

egiptologia.com. (2020). *tutankhamon*. Retrieved July 8, 2020, from

<https://egiptologia.com/tutankhamon-y-el-loto/>

Egyptologytravel. (2020). *Ancient Egyptian Creation Myths*. Retrieved July 8, 2020, from

<https://www.egyptologytravel.com/post/ancient-egyptian-creation-myths>.

globalegyptianmuseum. (2020). *Nefertem*. Retrieved July 8, 2020, from

<http://www.globalegyptianmuseum.org/glossary.aspx?id=262>

historymuseum.ca. (2020). *Civilisation Égyptienne*. Retrieved July 8, 2020, from

<https://www.historymuseum.ca/cmhc/exhibitions/civil/egypt/egcr01f.html>.

khekeru.ch. (2020). *Amon e Amonet - Pilastri araldici - Camera di Hatshepsut*. Retrieved July 8, 2020, from [https://www.khekeru.ch/j_khekeru/index.php/alto-egitto/14-](https://www.khekeru.ch/j_khekeru/index.php/alto-egitto/14-luxor/karnak/cinta-di-amon-asse-principale-ovest-est/32-amon-e-amonet-pilastri-)

[luxor/karnak/cinta-di-amon-asse-principale-ovest-est/32-amon-e-amonet-pilastri-](https://www.khekeru.ch/j_khekeru/index.php/alto-egitto/14-luxor/karnak/cinta-di-amon-asse-principale-ovest-est/32-amon-e-amonet-pilastri-)

mediakron.bc.edu. (2020). *Lotus Flower*. Retrieved July 8, 2020, from

<https://mediakron.bc.edu/fashiondecor/ancient-egypt/lotus-flower>

- metmuseum.org. (2020). *Ipy and Wife Receive Offerings from Their Children (substantially restored)*. Retrieved July 8, 2020, form <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/548567>
- monidipa.net. (2020). *Vishnu, 11th c. CE, Pala, Bengal*. Retrieved July 8, 2020, form <https://monidipa.net/2019/05/04/artefacts-in-the-national-museum-delhi/>
- monidipa.net. (2020). *Surya, 12th c. CE, Pala*. Retrieved July 8, 2020, form <https://monidipa.net/2019/05/04/artefacts-in-the-national-museum-delhi/>
- monidipa.net. (2020). *Surya from Konark*. Retrieved July 8, 2020, form <https://monidipa.net/2019/05/04/artefacts-in-the-national-museum-delhi/>
- pinterest. (2020). *Khmer Bronze Sculpture of the Goddess Uma Origin: Cambodia Circa: 12 th Century AD to 13 th Century AD*. Retrieved July 8, 2020, form <https://www.pinterest.com/pin/505247651917384737/>
- _____. (2020). *Vaikunth Vishnu 400CE DEVGARH, UP, INDIA From Facebook*. Retrieved July 8, 2020, form <https://www.pinterest.com/pin/21462535704228947/>
- _____. (2020). *Centuries Past*. Retrieved July 8, 2020, form <https://www.pinterest.com/pin/chinese-art--411657222159486205/>
- quatr.us. (2020). *Who is Lakshmi? Hindu god – India*. Retrieved July 8, 2020, form <https://quatr.us/india/lakshmi-hindu-goddess-india.htm>.
- Srivastava. M. C. P. (1979). *Mother Goddess in Indian Art, Archaeology & Literature*. New Delhi: Printed.
- Singh B.C. (1983). *Hinduism and Symbol Worship*. Delhi: Agam Kala Prakashan.
- thapra.lib.su.ac.th. (2020). *Manjushree*. Retrieved July 8, 2020, form <http://www.thapra.lib.su.ac.th/supatlib/picture2.php?check=word&keyword=& Page=208>
- yolcu360.com. (2020). *Yunanistan Apollon Gezisi*. Retrieved July 8, 2020, form <https://yolcu360.com/blog/yunanistan-apollo/>

ผู้เขียนบทความ

ดร.รุจจาภา ประวงษ์ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา อีเมล luckrujapha@gmail.com